

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Valintaesitys

902516 Kestävää kasvua paikallisista raaka-aineista - Lappia Living Labs
Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
Toteutusaika 1.8.2024-28.2.2026
7.1. Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtyminen

Hankkeen sisältö

Hiilineutraaliin talouteen siirtyminen haastaa paikallisiin raaka-aineisiin liittyvää elinkeinotoimintaa Lapissa. Lappia Living Lab -toiminta mahdollistaa uudenlaisten liiketoimintamahdollisuuksien löytämisen poistuvien tilalle ja uudenlaisten kestävämpien toimintamallien ja tuotantoprosessien testaamisen, pilotoinnin ja kehittämisen.

Lappia Living Labs hankkeessa toteutetaan Ammattiopisto Lappian Louen ja Muonion toimipisteistä käsin koordinoitavat liikuteltavat pilotointiympäristöt, jotka tukevat paikallisten raaka-aineiden ilmastoviisasta hyödyntämistä, jalostusasteen nostoa ja kiertotalouden innovaatioita alueella. Hanke käynnistää Louelta ja Muoniosta koordinoitua Living Lab -toiminnan, jossa toteutetaan elintarvikealan ja luonnontuotealan elinkeinolähtöistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa kohti vihreämpää taloutta. Mukana toiminnassa on oppilaitoksen lisäksi yrityksiä, ja tutkimus- ja kehittämisorganisaatioita sekä -hankkeita. Hanke tukee erityisesti pk-yritysten kehittämistoimintaa kohti hiilineutraalia taloutta, osaamisen ja työpaikkojen lisäämistä ja toiminnan kestävyttä ja kannattavuutta. Kehittämishankkeen rinnalla toteutetaan investointihanke, jossa hankitaan konttiratkaisuna toteutettavat liikuteltavat pilotointiympäristöt, Living Labit, joita voidaan hyödyntää ympäri maakuntaa.

Louen ja Muonion yhteistyötoiminnan kehittämisessä hyödynnetään Living Lab -toimintamallia. Living Labit (elävät laboratoriot) ovat käyttäjälähtöisiä avoimen innovaation ekosysteemejä, joissa muodostetaan yritysten, julkisen sektorin, oppilaitosten, käyttäjien ja muiden sidosryhmien välisiä kumppanuuksia. Sidosryhmät luovat, pilotoivat, validoivat ja testaavat uusia teknologioita, palveluita, tuotteita ja järjestelmiä tosielämän ympäristössä. Yhteistyö mahdollistaa tutkimuksen tiiviimmän hyödyntämisen elinkeinoelämän vihreässä siirtymässä. Liikuteltavat Living Labit toimivat kohtauspaikkoina, kasvuun tähtäävän kehittämisen mahdollistajana ja alueellisen elinikäisen oppimisen ja koulutuksen ympäristönä, jonne toimijat voivat kokoontua tekemään kehittämistyötä yhdessä.

Living Lab -toiminnan käynnistäminen on askel elintarvikealan ja luonnontuotealan konkreettisten keskittymien syntymistä Louelle ja Muonioon, joissa on Living Labien koti ja asemapaikka, ja Living Lab -toimintaa voidaan tarpeen mukaan toteuttaa Louella, Muoniossa tai muualla maakunnassa. Tällä tuetaan koko Lapin elintarvike- ja luonnontuotealan kestävämpää, verkostomaista toimintaa. Toimenpiteillä rakennetaan maakunnallista, elinkeinoelämää tukevaa elintarviketalojen verkostoa, joka parantaa toiminnan

kestävyyttä ja kannattavuutta elintarvike- ja luonnontuotealalla, sekä niiden rinnakkaistoimialoilla, kuten logistiikka-alalla.

Hankkeen toimenpiteet

TYÖPAKETTI 1

LIVING LAB -TOIMINTAMALLIN RAKENTAMINEN

RAKENNETAAN PAIKALLISILLE TOIMIJOILLE JA VERKOSTOLLE HIILINEUTRAALIA TALOUTTA JA ELINKEINORAKENTEEN MONIPUOLISTAMISTA EDISTÄVÄ LIVING LAB -TOIMINTAMALLI (LOUE & MUONIO)

- Rakennetaan paikalliseen toimintaan sopivat, kestävät Living Lab -toiminnan mallit, joissa otetaan huomioon raaka-aineiden ja energian kierto verkostoissa
- Sitoutetaan toimijat ja tuetaan sopivien roolien muodostumista Living Lab -toiminnassa.
- Tutustutaan olemassa olevien Living Labien ja yrityskeskittymien toimintaan Suomessa ja muualla maailmassa
- Tuotetaan Living Lab -ympäristöihin ohjeet (sekä kirjallisena että videoina) ja kirjataan hyvän toiminnan käytännöt

TYÖPAKETTI 2

PILOTOIDAAN LIVING LAB -TOIMINTAA INVESTOINNEILLA TÄYDENNETYSSÄ TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

- testataan verkoston tarpeiden mukaan erilaisia verkoston toiminnan ilmastoviisautta ja kestävyyttä tukevia logistisia ja toiminnallisia ratkaisuja
- testataan verkoston tarpeiden mukaan erilaisten tuotantoprosessien kestävyyttä ja laatua hankituilla laitteilla - raaka-aineen vastaanotto, esikäsitteily, valmistus, pakkaaminen, jakelu, markkinointi ja myynti
- järjestetään monitoimijaisia työpajoja/teemapäiviä (vähintään 10), jotka liittyvät lähiraaka-aineiden kestävä arvoketjun eri vaiheisiin (työpajojen aiheet tarkentuvat verkoston tarpeiden ja saatavilla olevan tutkimustiedon mukaan)

LOUEN JA MUONION KOORDINOIMIEN TYÖPAJOJEN AIHEITA (ajankohtaisen tarpeen mukaan):

kestävä liiketoiminta, paikallinen laatuketju, jalostusprosessit, hiilineutraali tuotekehitys (asiakaslähtöisen tuotekehitys ja tuotetrendit), sivuvirtojen hyödyntäminen ja kestävät innovaatiot, (Mitä vielä voisimme tehdä paikallisista raaka-aineista, mihin kysyntään voidaan vastata? Voiko toinen käyttää siemenet ja toinen mehut, miten tuoteinnovaatioita voisi syntyä metsästä?)

YHTEISET TYÖPAJAT/TEEMAPÄIVÄT MUONIO JA LOUE (ajankohtaisen tarpeen mukaan):

Jakelu ja lähettämötoiminta (kestävämmät logistiset ratkaisut, raaka-ainevirtojen ohjaaminen ja kiertotalouden näkökulma)

Kemijärven esiselvityksen tuottaman ohjelman monistaminen paikalliseen käyttöön

Yhteistyö myynnissä ja markkinoinnissa (alueelliset tuotetarjottimet ja yhteismarkkinoinnin hyvät esimerkit)

Vienti ja uudet, vihreämmät markkinat (minne lappilaisia tuotteita viedään ja mitkä voisivat olla potentiaalisimmat markkinat? löytyykö kotimaasta uusia markkinoita ja asiakasryhmiä?)

Hankkeen työpajoissa ja teemapäivissä käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita jotka täydentävät hankehenkilöstön osaamista kulloisenkin teeman mukaan. Työpajoihin hankitaan paikallisia raaka-aineita ja tarvittavia materiaaleja. Mukaan kutsutaan nuoria ja otetaan huomioon myös siirtymästä johtuvat työllistymishaasteet, jotka koskevat etenkin miehiä.

TYÖPAKETTI 3

Benchmarking-matkat (2 kpl, yksi kotimaassa ja toinen Euroopassa), joissa maakunnan kehittäjät ja muut toimijat pääsevät tutustumaan Living Lab -toimintaan ja paikallisten raaka-aineiden kestävän ja kannattavan hyödyntämisen esimerkkeihin.

TYÖPAKETTI 4

TIEDONVÄLITYS, RAPORTOINTI JA DOKUMENTOINTI

- viestitään verkoston toiminnasta hyödyntämällä Lapin elintarviketalo -kanavia, ja Mettän vilja -alustoja.
- kerrotaan hiilineutraalimpaan lähiraaka-aineiden hyödyntämisen mahdollisuuksista viestinnän eri keinoin
- tuotetaan viestintää, jolla parannetaan elintarvikealan ja luonnontuotealan koulutuksen houkuttavuutta tuomalla esille myös Living Labin myötä syntyvää yhteistyö- ja innovaatiotoimintaa
- kirjataan ylös ja tuotetaan materiaaleja hankkeessa syntyneistä hyvistä käytännöistä ja toimintamalleista
- hankkeen sisäinen työskentely, jossa vaihdetaan tietoa ja suunnitellaan hankkeen toimintaa, viestintää, raportointia ja dokumentointia

Kehittämysympäristöön kutsutaan toimimaan erilaisia yhteistyökumppaneita. Living Lab -ympäristö tarjoaa tutkimustoiminnalle uudenlaisia mahdollisuuksia toimia lähellä elinkeinon rajapintaa ja tarjota vihreän siirtymän tueksi täsmällistä tutkimustietoa esimerkiksi paikallisten raaka-aineiden hyödyntämisestä ja tuotantoprosesseista. Louella asuva lapinlehmien geenipankkikarja tarjoaa mahdollisuuksia lihan ja maidon, (esimerkiksi A2-maito ja hera) tutkimukselle, ja lampaiden geenipankkikarja lampaanlihan ja sen jatkojalostuksen kestävämpien mahdollisuuksien tutkimiselle, kunhan toimintaympäristö tarjoaa siihen sopivat puitteet. Karjan pitäminen pelkästään tutkimuskäyttöön ei ole kustannustehokasta, mutta Louella on mahdollista yhdistää tutkimus toimivan tuotantomaatilan toimintaan ja Living Lab -periaatteiden mukaisesti tutkia kohdetta aidossa, elinkeinollisessa ympäristössä ja sitä kautta tukea esimerkiksi uuden paikallisen jatkojalostuksen syntymistä. Ympäristössä voitaisiin selvittää, kuinka paikallisten raaka-aineiden ympärille rakentuu useiden toimijoiden raaka-aineita kierrättäviä yhteistyömalleja (agroekologinen symbioosi) tai miten erilaiset jakelukanavat mahdollistaisivat tasapuolisemman voitonjaon arvoketjuissa (esimerkiksi kumppanuusmaatalous ja alustatalouden ratkaisut). Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen kuuluu uusien viljelykasvit kartoitus ja siihen liittyvä tuotekehitys. Muoniosta koordinoitu luonnonraaka-aineiden

testaustoiminta mahdollistaa paljon yhteistyömahdollisuuksia sellaisten luonnontuotealan hankkeiden kanssa, jotka tarvitsevat testiympäristön erilaisille kokeiluille.

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Kustannusarvio

Palkkakustannukset	300 637
Flat Rate 40% kehittäminen	120 255
Nettokustannusarvio yhteensä	420 892

Rahoitussuunnitelma

	Yhteensä	Osuus %
Haettava EU- ja valtion rahoitus	336 713	80
Omarahoitus: Kuntarahoitus	84 179	20
Rahoitussuunnitelma yhteensä	420 892	

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hankehakemus on arvioitu yleisten valintaperusteiden mukaan ja hanke on katsottu ohjelman ja erityistavoitteen 7.1. mukaiseksi. Hakemus on saanut erityisten valintaperusteiden pisteytyksessä pisteet 24/34 (70,5%).

Rahoittajan esitys

Hanketta esitetään puollettavaksi.

Ratkaisun mahdolliset perustelut ja jatkotoimenpiteet

Hankkeella nostetaan paikallisten raaka-aineiden jalostusastetta, joka hyödyttää myös Lapin vahvaa matkailutoimialaa kestävämmillä ja aidoilla, paikallisilla tuotteilla. Living Lab toimintamalli on tässä hankkeessa kehittämisen menetelmä, jossa aidoissa ympäristöissä tehdään monitoimijaista kehittämistyötä, jossa tutkijat, kehittäjät, opiskelijat, yrittäjät, viljelijät, loppukäyttäjät kutsutaan mukaan yhteiseen kehittämiseen. Tämä mahdollistaa mm. liiketoimintaideoiden ketterät kokeilut ja innovaatiotoiminnan.

Kehittämishankkeen rinnalla toteutettava investointihanke mahdollistaa testaus- ja kehittämistoiminnan siellä, missä sille on tarvetta vuodenkierron eri aikoina.

Hanke on Uudistuva ja Osaava Suomi rahoitusohjelman erityistavoitteen 7.1. mukainen: Hankkeella edistetään Lapissa tuotettujen ja kerättyjen raaka-aineiden hyödyntämistä ja nostetaan niiden jalostusastetta ja näin parannetaan harvaan asutun alueen elinkeinomahdollisuuksia. Hanke tukee

uutta ja olemassa olevaa pk-yritystoimintaa elintarvike- ja luonnontuotealalla ja mahdollistaa ilmasto- ja resurssiviisaiden tuotantoprosessien, sekä tuotteiden ja palvelujen kehittämisen.

Hanke on Lappi-sopimuksen painopisteen 1. mukainen; Arktinen talous ja teollisuus kasvavat kestävästi uudistumalla. Hanke on myös Lapin älykkään erikoistumisen strategian mukainen. Se edistää strategian painopistettä ”Hyvinvointi- ja elämyspalveluita luonnosta.